

## ВСТУП

Сучасна людина в системі класифікації тваринних організмів належить до типу хордових, підтипу хребетних, класу ссавців, ряду приматів, родини людей, роду людина, виду людина розумна (*Homo sapiens*).

Тіло людини в загальних рисах зберігає будову, властиву всім хребетним: двополярність (головний і хвостовий кінці), двосторонню симетрію, переважання парних органів, наявність осьового скелета, збереження деяких (реліктових) ознак сегментності, краще виявленої у примітивних форм. Ці та багато інших особливостей (редукований стан органа нюху, збережені зачатки окремих хвостових хребців, наявність рудимента третьої повіки та ін.) свідчать про шляхи еволюції, що пройшли зоологічні предки людини.

Тіло людини, порівняно з тілом інших приматів, має ряд морфофункціональних особливостей. Основними серед них є такі: високополіфункціональна передня кінцівка (у людини верхня кінцівка – рука), високий розвиток і диференціація плаща (кори) великого мозку, значне ослаблення зубощелепного апарата, рівний ряд зубів, відсутність загального волосяного покриву, прямоходіння, при якому хребет утворює S-подібний вигин, мозкова частина переважає над лицевою, нижня щелепа утворює добре виражений підборідковий виступ, великий об'єм головного мозку, тривале дитинство тощо. Сучасна людина володіє виразною мовою, взаємопов'язаною з абстрактним мисленням (розвиток другої сигнальної системи), Проте найбільш істотною відмінною особливістю людини в порівнянні з тваринами є те, що людина – істота соціальна, основною умовою становлення та життя якої є суспільно корисна праця, тісно пов'язана з виникненням суспільства. Свідома праця та створення умов існування значною мірою звільнили людину від влади всеосяжного природного добору, що панує в світі тварин.

Курс анатомії людини є обов'язковим для здобувачів вищої освіти різних спеціальностей. Згідно з сучасним навчальним процесом значна частина навантаження лягає на самостійне опрацювання студентом окремих тем курсу. Виходячи з цього, даний посібник побудований таким чином, щоб допомогти студентам засвоїти курс анатомії людини, прищепити студентам, майбутнім вчителям уміння і навички самостійно набувати й поповнювати свої знання.